

ПОЛИТИЧКА МИСЛА

ГОДИНА 20, БРОЈ 65, ДЕКЕМВРИ 2022, СКОПЈЕ

65

**ПОГОЛЕМАТА
СЛИКА**

**L'EUROPA NON È
LONTANA?**

**ТРИ ДЕЦЕНИИ
НАДВОРЕШНА
И ОДБРАНБЕНА
ПОЛИТИКА**

ПОЛИТИЧКА МИСЛА

ГОДИНА 20, БРОЈ 65, ДЕКЕМБРИ 2022, СКОПЈЕ

65

Издавачи:

Фондација „Конрад Аденауер“, Република Северна Македонија
Институт за демократија „Societas Civilis“, Скопје

Основачи:

д-р Ѓорге Иванов, м-р Андреас Клајн

„Политичка мисла“ - Уредувачки одбор:

Даниел Браун	Фондација „Конрад Аденауер“, Германија
Ненад Марковиќ	Институт за демократија „Societas Civilis“ Скопје, Политички студии, Правен факултет „Јустинијан Први“, Универзитет Св. Кирил и Методиј во Скопје, Република Северна Македонија
Иван Дамјановски	Институт за демократија „Societas Civilis“ Скопје, Политички студии, Правен факултет „Јустинијан Први“, Универзитет Св. Кирил и Методиј во Скопје, Република Северна Македонија
Ханс-Римберт Хемер	пензиониран професор по економија, Универзитет во Гисен, Германија
Клер Гордон	Лондонска школа за економски и политички науки, Велика Британија
Роберт Хислоп	Оддел за политички науки, Унион Колеџ САД
Ана Матан- Тодорчевска	Факултет за политички науки, Универзитет Загреб, Република Хрватска
Предраг Цветичанин	Универзитет во Ниш, Република Србија
Владимир Мисев	ОБСЕ Канцеларија за демократски институции и човекови права, Република Полска
Сандра Кољачкова	Фондација „Конрад Аденауер“, Република Северна Македонија

Адреси:

ФОНДАЦИЈА „КОНРАД АДЕНАУЕР“,
„Ристо Равановски“ 8, МК-1000 Скопје
Тел.: 02 3217 075 ; Факс: 02 3217 076
E-mail: Skopje@kas.de, Интернет: www.kas.de

ИНСТИТУТ ЗА ДЕМОКРАТИЈА “SOCIETAS CIVILIS” СКОПЈЕ,
Мирослав Крлежа 52-1-2 МК-1000 Скопје Тел./факс: 02 30 94 760,
E-mail: contact@idscs.org.mk Интернет: www.idscs.org.mk
E-mail: map@yahoo.com

Печат: Винсент графика - Скопје.
Дизајн и техничка подготовка: Пепа Дамјановски.
Превод: Огнена Никуљски.
Јазична редакција на македонски: Елена Саздовска.

Ставовите изнесени во списанието не се ставови на Фондацијата „Конрад Аденауер“ и Институтот за демократија „Societas Civilis“, туку се лични гледања на авторите. Издавачите не одговараат за грешки направени при преводот. Списанието се издава 2 пати годишно и им се доставува на политичките субјекти, државните институции, универзитетите, странските претставништва во Република Северна Македонија и во Европа. Оваа публикација служи само за информативни цели. Таа не смее да се употребува во рамки на изборни кампањи.

Година 20, број 65,
декември 2022, Скопје,
ISSN 1409-9853

Содржина

ПОГОЛЕМАТА СЛИКА Што значи војната на Русија против Украина за европската економија	5
Тим Петер	
L'EUROPA NON E LONTANA?	13
Васко Наумовски	
ТРИ ДЕЦЕНИИ НАДВОРЕШНА И ОДБРАНБЕНА ПОЛИТИКА: МАКЕДОНСКИ ЛЕКЦИИ	19
Александар Спасеновски	
КАКО ПОПИСОТ НА НАСЕЛЕНИЕТО ВЛИЈАЕ НА ТРАНСФЕРИТЕ НА ДДВ ОД ЦЕНТРАЛНАТА ВЛАДА ДО ЛОКАЛНИТЕ АДМИНИСТРАТИВНИ ЕДИНИЦИ ВО СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	37
Александар Костадинов	
УЛОГАТА НА ЛЕГИТИМИТЕТОТ НА ПРАТЕНИЦИТЕ ВО ГРАДЕЊЕТО НА ДЕМОКРАТИЈАТА	53
Марина Димовска	

КРАТКА БИОГРАФИЈА

Александар Спасеновски

е вонреден професор на катедрата по Уставно право и политички систем на Правниот факултет „Јустинијан Први“ при Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“. Негов посебен интерес се политичките партии и интересовни групи и современите политички системи. Спасеновски докторирал на тема што се однесува на уставноправниот статус на религиите и на слободата на вероисповест. Александар бил избран за пратеник во македонскиот парламент во 2006, 2008 и во 2011 година, а од 1999 до 2006 година бил и стипендист на Фондацијата „Конрад Аденауер“. Е-пошта: a.spasenovski@pf.ukim.edu.mk

Изворна научна статија

УДК: 327(497.7)“1992/2022”

УДК: 355.02(497.7)“1992/2022”

Александар Спасеновски

ТРИ ДЕЦЕНИИ НАДВОРЕШНА И ОДБРАНБЕНА ПОЛИТИКА: МАКЕДОНСКИ ЛЕКЦИИ

ПОЛИТИЧКА МИСЛА

65

ВОВЕД

Почетокот на секоја нова декада поминува и во знакот на јубилеите поврзани со самостојноста и со независноста на денешна Северна Македонија¹.

Доколку 1990 е годината кога започнуваат и се интензивираат процесите на демократската транзиција и на политичкиот плурализам², а 1991-та е годината кога започна процесот на осамостојувањето на земјата³, тогаш 1992 е годината кога започна процесот на создавањето и консолидирањето на клучните атрибути на веќе оформената независна и самостојна држава – Република Македонија.

Имајќи го предвид споменатото, 30 години подоцна, во 2022 година одбележуваме два важни јубилеја поврзани со едни од најважните елементи на македонската државност:

Прво, 30 години од поставувањето на надворешната политика на земјата;

Второ, 30 години од поставувањето на одбранбената политика на земјата.

Со донесувањето на Декларацијата за меѓународно признавање на Република Македонија⁴, на почетокот од 1992 година започнува процесот за воспоставување на билатералните односи на нашата држава, најпрво со Бугарија⁵, па со Словенија⁶ и со Хрватска⁷. Со признавањето од страна на СР Германија⁸, пак, овој процес добива на дополнителен интензитет⁹.

Во 1992-та, кога започнува процесот на меѓународното признавање на државата, се поставуваат и основите на одбраната. Така, по донесувањето на Уставот на нашата држава¹⁰ според кој „одбраната на Републиката се уредува со закон кој се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници“, во 1992 година Собранието го усвојува Законот за одбрана¹¹.

1 Во овој труд се поместени селектирани наоди кои се дел од публикацијата „30 години надворешна и одбранбена политика“, во издание на Фондацијата „Конрад Аденауер“, од септември 2022, URL: <https://bit.ly/3TbMKrE>.

2 Види Александар Спасеновски, Васко Наумовски и Јован Андоновски „30 години независност“, Фондација „Конрад Аденауер“ и Институт за општествени истражувања МК-91, септември 2021.

3 Види документарен филм: „30 години државност, Уставот - темел на иднината“, Фондација „Конрад Аденауер“ Скопје, ноември 2021 година. URL: <https://bit.ly/3VKKjV5>.

4 Декларација за меѓународно признавање на Република Македонија, Собрание на Република Македонија, бр.: 08-5099, 19.12.1991.

5 Дипломатските односи со Бугарија се воспоставени на 15.1.1992 година.

6 Дипломатските односи со Словенија се воспоставени на 17.3.1992 година.

7 Дипломатските односи со Хрватска се воспоставени на 30.3.1992 година.

8 Дипломатските односи со СР Германија се воспоставени на 16.12.1993 година.

9 Повеќе за историјата на македонско-германските односи во: Васко Наумовски, Александар Спасеновски, Јован Андоновски „Република Македонија и Сојузна Република Германија – 25 години дипломатски односи“, Фондација „Конрад Аденауер“ и Институт за општествени истражувања МК-91, октомври 2018.

10 Устав на Република Македонија, „Службен Весник на Република Македонија“, г.: XLVII, бр.: 52, Скопје, 1991, стр.: 805-815.

11 Закон за одбрана, „Службен весник на Република Македонија“, бр. 8, Скопје, 1992.

Имајќи го предвид претходно споменатото, трудот: „30 години надворешна политика и одбрана на Северна Македонија“ има двојна цел:

Прво, да фрли дополнителна светлина врз клучните прашања поврзани со водењето на надворешната политика и со одбраната на нашата држава и

Второ, да ги истражи перцепциите на граѓаните во врска со процесот на осамостојувањето на надворешен и на одбранбен план во овие 30 години, како и со очекувањата во овие области во следните децении.

Врз основа на добиените податоци, пак, на самиот крај се изнесени и конкретни заклучоци кои извираат од претходно анализираниите сегменти.

1. АНАЛИЗА

Процесите на стекнување на независноста на Социјалистичка Република Македонија (СРМ) преку раздружување од тогашната Социјалистичка Федеративна Република Југославија (СФРЈ) започнуваат во текот на 1990 година.

Тогашната политичка власт, следејќи ги случувањата во останатите републики на Федеративна Југославија, презема соодветни чекори што одговараа на карактерот на приликите кои постојано се влошуваа. Така, републичките институции во летото и есента 1990 година донесуваат серија клучни одлуки со кои се отвора патот на македонската независност преку конструирање на новиот уставно-правен систем, кој почиваше на спротивни начела од дотогашните социјалистичко-федеративни.

На 20.9.1990 година, Собранието на СРМ усвојува 25 амандмани на Уставот со кои се извршуваат првите промени во уставно-правниот систем¹². Се укинува монополот на владејачката партија СКЈ (амандман LXVII), делегатскиот систем се заменува со пратенички (амандман LXXIV), наместо извршниот совет се конструира влада (амандман LXXVI), а наместо претседателството на СРМ се воспоставува функцијата претседател на Републиката (амандман LXXV).

Врз основа на споменатите измени, на 24.9.1990 година, претседателот на законодавниот дом ги распишува првите демократски повеќепартиски избори кои се одржуваат на 11 ноември истата година, а Собранието во овој состав се конституира на 8.1.1991 година.

¹² Одлука за прогласување на Амандманите LVII - LXXXI на Уставот на Социјалистичка Република Македонија, Амандмани на Уставот на Социјалистичка Република Македонија, Службен весник на Социјалистичка Република Македонија, год.: XLVI, бр.: 28, Скопје, 21.9.1990, стр.: 506-511.

Понатаму, на 27.1.1991 година, пратениците го избираат првиот демократски претседател на Републиката, Киро Глигоров, а на 20.3.1991 година беше избрана и првата демократска експертска влада на чело со Никола Кљусев.

На овој начин беа поставени основите на новиот демократски систем на организација на државната власт.

Во меѓувреме, на 25.1.1991 година, претставниците на граѓаните ја донесоа „Декларацијата за сувереност на Македонија“¹³ во Собранието, со која, во членот 1 се изразува сувереноста согласно уставните определби за независност и територијален интегритет на македонската држава, како и правото на македонскиот народ на самоопределување, вклучувајќи го и правото на отцепување.

Понатаму, на 7.6.1991 година, беше усвоен уставен амандман LXXXII со кој во името на СРМ се изостави одредницата „социјалистичка“¹⁴. Во оваа смисла, на 7.5.1991 година, Претседателот на државата до пратениците доставува предлог за донесување нов демократски устав, кој беше изгласан на 17.11.1991 година, а на кој му претходеа референдумот за независност од 8.9.1991 година и „Декларацијата по повод плебисцитарно изразената волја на граѓаните за суверена и самостојна држава Македонија“, донесена на седницата на Собранието на 17.9.1991 година¹⁵.

На овој начин беше заокружен новиот уставно-правен систем на денешна Северна Македонија како демократска и самостојна држава.

Конечно, на 19.12.1991 година, со донесувањето на „Декларацијата за меѓународно признавање на Република Македонија“¹⁶, започна и процесот на меѓународно признавање на веќе создадената држава.

Декларацијата за меѓународно признавање се состои од пет точки и таа е потпишана од страна на тогашниот претседател на Собранието, Стојан Андов. Во неа пратениците бараат „Република Македонија која е суверена и независна држава да биде и меѓународно признаена“, при што се констатира дека државата ги прифаќа критериумите во оваа смисла на Советот на министрите на Европската заедница од 17.12.1991, како и нацрт-документот на Конференцијата за Југославија во Хаг, истовремено констатирајќи и дека државата ги поддржува напорите на Обединетите нации (ОН) за мирен расплет на југословенската криза.

¹³ Декларација за сувереност на Социјалистичка Република Македонија, Собрание на Социјалистичка Република Македонија, бр.: 08-220-1.

¹⁴ Одлука за прогласување на амандманите LXXXII до LXXXV на Уставот на Социјалистичка Република Македонија, Амандмани на Уставот на Социјалистичка Република Македонија, Службен весник на Република Македонија, год.: XLVII, бр.: 27, Скопје, 11.6.1991, стр.: 357.

¹⁵ Декларација по повод плебисцитарно изразената волја на граѓаните за суверена и самостојна македонска држава Македонија, Собрание на Република Македонија, бр.: 08-3786, 17.9.1991.

¹⁶ Декларација за меѓународно признавање на Република Македонија, Собрание на Република Македонија, бр.: 08-5099, 19.12.1991.

По усвојувањето на овој документ, тогашна Република Македонија започна да воспоставува дипломатски односи и да воспоставува односи на поблиска соработка со држави и со други субјекти на меѓународните односи. Првата држава која ја призна независноста на нашата држава е Република Бугарија, на 15.1.1992 година, по што следуваа признавањата на Словенија на 17.3.1992 година, како и на Хрватска на 30.3.1992 година. Денес, Република Северна Македонија, како членка на НАТО и држава која преговара за членство во ЕУ има воспоставено дипломатски односи и гради динамична надворешна политика со повеќе од 190 држави во светот.¹⁷

Во 1992, кога започнува процесот на меѓународното признавање на државата се поставуваат и основите на одбраната. Така, по донесувањето на Уставот според кој „одбраната на Републиката се уредува со закон кој се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници“, во 1992 година Собранието го изгласува Законот за одбрана¹⁸.

Законот за одбрана од 1992 година се состои од 135 члена, поделени во 11 глави, и според него одбраната на Републиката има за цел да ги осигури независноста и територијалниот интегритет на земјата, а неа ја извршуваат граѓаните, органите на државната управа и Армијата на Република Македонија (АРМ)¹⁹. Освен споменатото, за овој Закон карактеристични се членот 3 и членот 7, во кои беше предвидено служење на воен рок на сите полнолетни машки граѓани во траење од 9 месеци²⁰.

Надворешната и одбранбената политика на Северна Македонија во изминатите 30 години се карактеризираат со извесност, стабилност и предвидливост.

2. ИСТРАЖУВАЊЕ НА ЈАВНОТО МИСЛЕЊЕ

За потребите на овој труд, на крајот од август 2022 година е спроведено сеопфатно истражување на јавното мислење.

Големината на примерокот е избрана во согласност со потребите на истражувањето. Во овој случај беа вклучени 1 111 испитаници, со задржување на генералниот сооднос во поглед на базичните демографски карактеристики (пол, возраст над 18 години, етничка припадност, професија и образование), со истовремено почитување на соодветната географска балансираност.

¹⁷ За билатералните односи повеќе на официјалната интернет-страница на Министерството за надворешни работи на Северна Македонија www.mfa.gov.mk.

¹⁸ Закон за одбрана, „Службен весник на Република Македонија“, бр.: 8, оп.цит.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid.

Истражувањето има за цел да ги открие перцепциите на граѓаните во врска со процесот на осамостојувањето, со успесите и со падовите на Северна Македонија на надворешен и на одбранбен план во изминатите три децении, како и со очекувањата во овие области во годините што следуваат.

2.1. Општи оценки за надворешната политика и одбраната

Прашањата од првиот дел може да се поделат во две групи, при што во првата група испитаниците даваат своја оценка од 1 до 5 за водењето на надворешната политика, како и за перформансите на Армијата во изминатите 30 години (види табела број 1 и табела број 2).

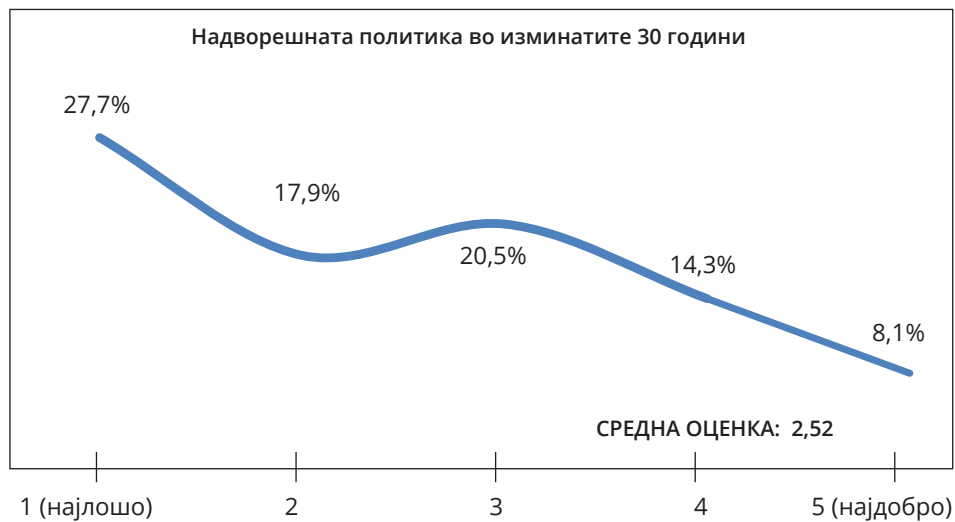
Анализата на резултатите покажува дека средната оценка на испитаниците за начинот на водењето на надворешната политика на земјата во изминатите три децении е 2,52, додека за однесувањето на Армијата е 3,37.

Карактеристично е тоа што не постои посебна разлика во оценките помеѓу испитаниците низ призма на нивното етничко потекло, географско потекло или образование.

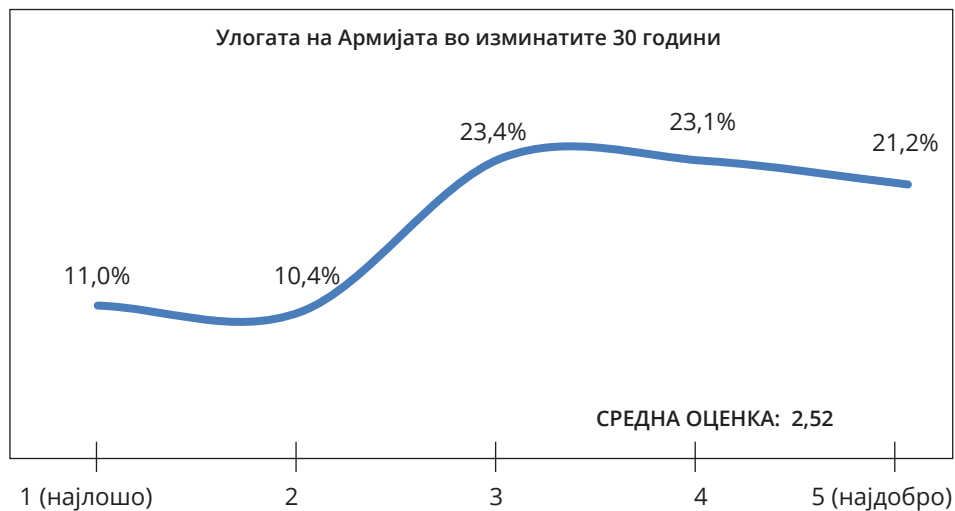
Видливо повисоката оценка на испитаниците за перформансите на Армијата наспроти водењето на надворешната политика, може да се доведе во врска со зачленувањето на Северна Македонија во НАТО, што претставува најзначајна тридецениска цел која е силно поддржувана од страна на најголемиот дел од политичките партии во државата. Секако, свое влијание во однос на резултатите од двете прашања има и традиционалната поддршка на граѓаните на безбедносниот систем на државата, што се потврдува во речиси сите истражувања на јавното мислење низ годините до денес²¹.

²¹ Повеќе информации за оваа тема во текстот: „Малку видливи, а со најголема доверба“ во „Нова Македонија“, novamakedonija.com.mk, август 2022.

Табела број 1²²

Табела број 2

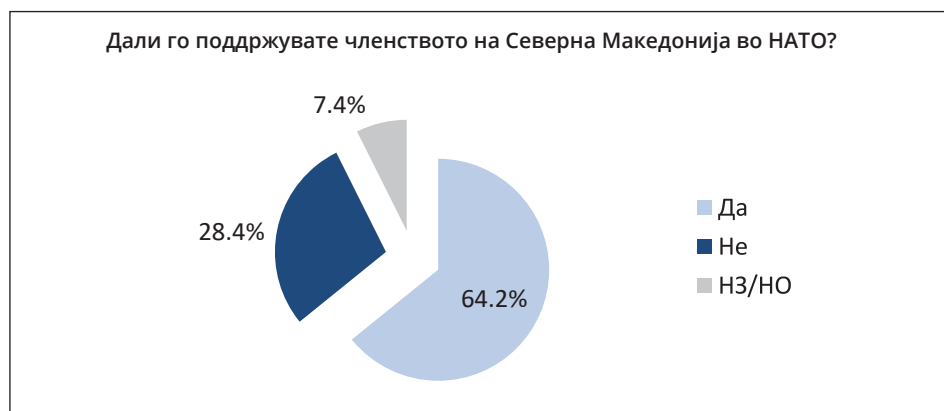
²² Изнесените оценки во оваа и во сите други табели од ваков вид во овој текст, претставуваат лични перцепции на одредена група на испитаници, составена врз основа на востановени критериуми за методолошки исправно спроведување на едно истражување на јавното мислење.

2.2. НАТО и Европска Унија

Во следниот дел од истражувањето се анализираат перцепциите на испитаниците во однос на двете најважни надворешно-политички и одбранбени цели.

Високи 64,2% од испитаниците го поддржуваат членството на Северна Македонија во НАТО, наспроти 28,4% кои се противат (види табела број 3), што претставува сооднос од 2:1 во прилог на застапниците на интеграцијата на земјата во овој одбранбен сојуз. Во оваа смисла, забележливи се разлики во изјаснувањата, главно врз основа на етничката определба на испитаниците. Така, 90,1% од припадниците на албанската етничка заедница го поддржува членството на Северна Македонија во НАТО, наспроти останатите етнички заедници кај кои поддршката на оваа стратешка цел на државата се движи помеѓу 55% и 65%, што претставува разлика од околу 30%.²³

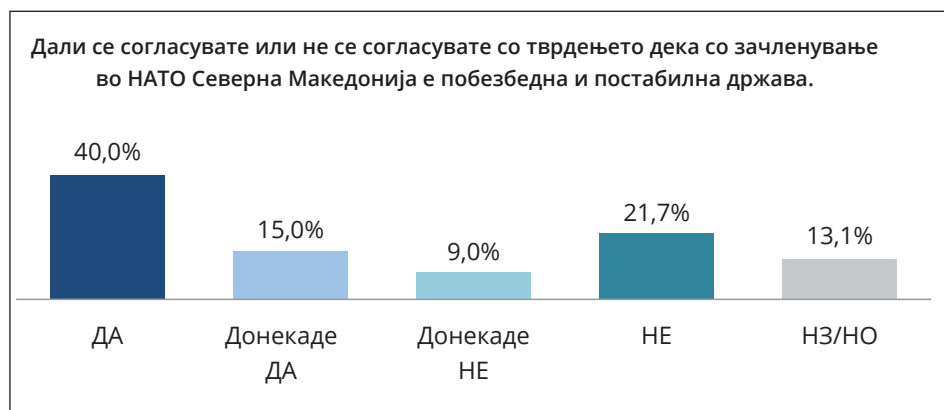
Табела број 3

Дополнително на претходното прашање, кумулативно, високи 56,2% од испитаниците се согласуваат со тврдењето дека со зачленувањето во НАТО, Северна Македонија е побезбедна и постабилна, наспроти 30,7% кои не сметаат така, што претставува разлика од 25,5% во корист на првата група. Исто како и за претходното прашање, и во овој случај се забележуваат разлики во соодносот на одговорите врз основа на етничката припадност на испитаниците.

²³ Од аспект на етничката стратификација на испитаниците, членството на Северна Македонија во НАТО го поддржуваат 56,3% од испитаниците Македонци, 90,1% од испитаниците Албанци и 63,6% од испитаниците што припаѓаат на другите етнички заедници во државата.

Табела број 4

Европските интеграции и членството во НАТО се надворешно-политички цели кои во континуитет имаат висока поддршка од страна на граѓаните. Сепак, за разлика од првата деценија од независноста, втората и третата деценија се карактеризираат со континуирано намалување на поддршката на граѓаните за членство на Северна Македонија во ЕУ. Така, целосна поддршка за интеграција на земјата во Унијата даваат 48,4% од испитаниците, додека делумна 14,4% (види табела број 5). Вкупно земено, 62,8% од сите испитаници се за тоа еден ден Северна Македонија да биде дел од ЕУ. Иако овој процент е сè уште многу висок, сепак, споредено со првите две децении од независноста, видливи се значителни поместувања во негативна насока.

Табела број 5

2.3. Односи со други држави

Во следниот дел од истражувањето се анализираат билатералните односи на Северна Македонија со други референтни држави.

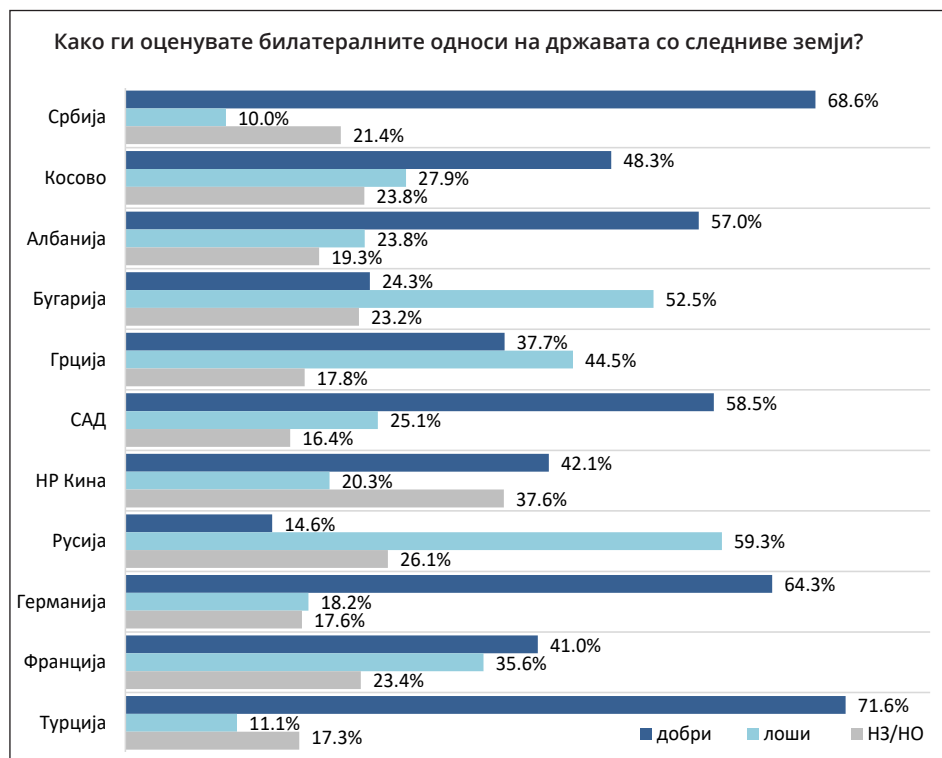
Најпозитивни впечатоци испитаниците имаат за квалитетот на меѓусебните односи на Северна Македонија со Турција, со 71,6% позитивни оценки; со Србија, со 68,6% позитивни оценки и со Германија, со 64,3% позитивни оценки (види табела број 6). Во истражувањето може да се забележи и дека значајни 37,7% од испитаниците позитивно го оценуваат квалитетот на македонско-грчките билатерални односи. Исто така, 58,5% од испитаниците имаат позитивно мислење и за билатералните однос на Северна Македонија со САД и 57% го имаат истиот став за билатералните односи на нашата држава со Албанија.

Најдолу на скалата се Русија и Бугарија за кои 59,3%, односно 52,5% од испитаниците сметаат дека имаат лоши билатерални односи со Северна Македонија. Во истражувањето на јавното мислење од 2021 година, кое се однесуваше на трите децении од воспоставувањето на независноста на Северна Македонија, беше испитувано мислењето на граѓаните за карактерот на билатералните односи на нашата држава со Бугарија и Русија²⁴. Тогаш билатералните односи на Северна Македонија со Русија како лоши ги оцениле 17,3%, а со Бугарија 59,8% од испитаниците. Споменатото значи дека за разлика од 2021, во 2022 година негативниот одиум на граѓаните кон Бугарија е речиси непроменет, а кон Русија е видливо влошен. Ваквата состојба во однос на мислењата на испитаниците за Русија може да се доведат во корелација со руската агресија врз Украина, што е видливо и од прашањето во претпоследниот дел од оваа анализа.

Општиот заклучок од анализата на одговорите на испитаниците упатува на заклучокот дека перцепциите за квалитетот на билатералните односи на нашата држава со споменатите држави се релативно трајни и без поголеми осцилации, со исклучок на Грција како позитивен пример и Бугарија и Русија како негативни.

²⁴ Види Александар Спасеновски, Васко Наумовски и Јован Андоновски, „30 години независност (Анализа и истражување на јавното мислење)“ Институт за општествени истражувања „МК91“ и Фондација „Конрад Аденауер“, 2021 година.

Табела број 6

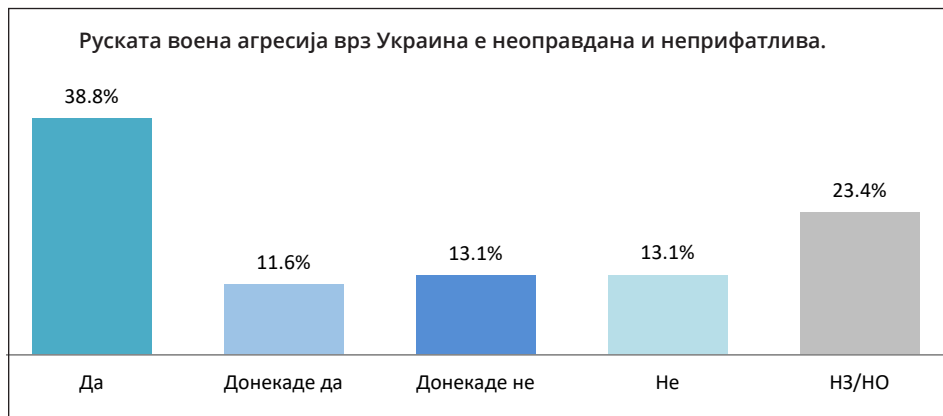

2.4. Актуелни предизвици

Во следниот дел од истражувањето опфатени се две актуелни прашања од областа на надворешните односи и одбраната.

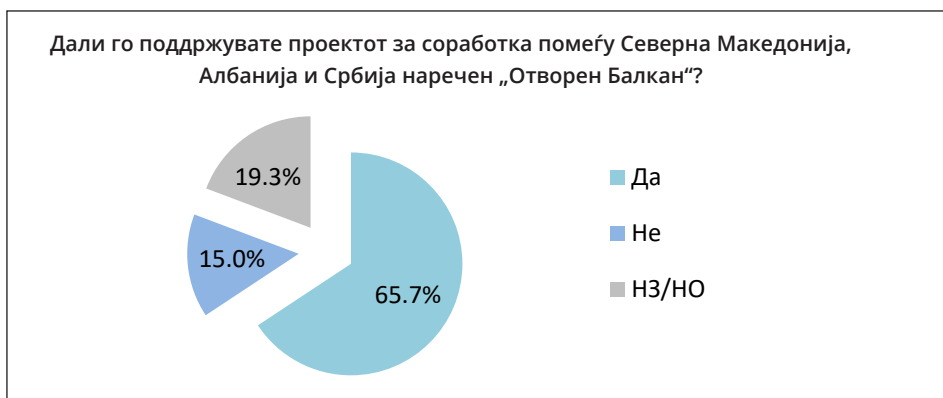
Во првото прашање се изложени впечатоците на испитаниците во однос на актуелните состојби во Украина (види табела број 7). Така, 50,4% од испитаниците сметаат дека руската воена агресија врз Украина е неоправдана и неприфатлива, додека 26,2% сметаат дека таа е оправдана и прифатлива, што претставува сооднос од 2:1 во однос на првата група. Анализата на резултатите упатува на заклучокот дека испитаниците имаат приближно сличен став во однос на оваа тема како и граѓаните на другите држави-членки на ЕУ и на НАТО.

Табела број 7

Во второто прашање од овој дел се анализира и расположението на испитаниците за регионалната форма на поблиска интеграција на Северна Македонија, Албанија и Србија наречена „Отворен Балкан“ (види табела број 17). Така, 65,7% од испитаниците го поддржуваат проектот „Отворен Балкан“, додека 15% не го поддржуваат, што значи дека за 50,7% е поголем бројот на испитаниците што ја поддржуваат оваа форма на поблиска соработка помеѓу Северна Македонија, Албанија и Србија. Причините за високата поддршка на оваа форма на регионална интеграција може да се доведат во врска со високите оценки што граѓаните ги даваат за билатералните односи на Северна Македонија со секоја од двете земји поединечно. Секако, со оглед на можностите за соработка што се отвораат со реализацијата на овој трилатерален проект, сигурно и тоа претставува значајна причина за ваквиот позитивен впечаток на испитаниците.

Табела број 8

2.5. Очекувања за иднината

По зачленувањето на Северна Македонија во НАТО, преостанатиот крупен надворешно-политички предизвик за државата е интеграцијата во ЕУ, на што е посветено последното прашање (види табела број 9). Така, на прашањето кога сметате дека Северна Македонија ќе се зачлени во Унијата, 28% од испитаниците изјавиле дека тоа нема да се случи, што претставува најбројна група, додека 23,7% својот песимизам го манифестирале преку одговорот дека не знаат кога ќе се случи тоа, односно дека немаат одговор. Наспроти овие две групи се наоѓаат оптимистичките испитаници. Имено, 7,4% изјавиле дека членството на државата во ЕУ ќе се случи за 20 и повеќе години, 10,4% за 10-20 години, 15,5% за 10 години и 13% од испитаниците сметаат дека Северна Македонија ќе се зачлени во ЕУ за 5 години.

Од одговорите на испитаниците, видлив е изразен песимизам за членството на Северна Македонија во ЕУ, како и за брзината на остварувањето на оваа стратешка цел. Песимизмот на граѓаните во однос на интеграцијата на Северна Македонија во ЕУ не произлегува од карактерот на Унијата или од незадоволството од начинот на нејзиното функционирање, туку е резултат на континуираните пречки и застои што државата ги има низ годините, главно како резултат на билатерални проблеми. Оттаму, надминувањето на билатералните пречки и отворањето на една јасна перспектива за динамична интеграција на Северна Македонија без дополнителен застој, извесно е дека ќе резултира и со коригирање на впечатоците на граѓаните во позитивна смисла во однос на самата Унија, како и во однос на времето на нашето зачленување.

Табела број 9

ЗАКЛУЧОЦИ

За водењето на надворешната политика на државата и за професионалноста на Армијата во изминатите три децении, средната оценка на испитаниците на скала од 1 до 5 е 2,52, односно 3,37. Видливо повисоката оценка за Армијата наспроти водењето на надворешната политика, може да се доведе во врска со зачленувањето на Северна Македонија во НАТО, што претставува значајна тридецениска цел на државата;

64,2% од испитаниците го поддржуваат членството на Северна Македонија во НАТО, наспроти 28,4% кои се противат, што претставува сооднос од 2:1 во прилог на поддржувачите. Исто така, 56,2% од испитаниците сметаат дека со зачленувањето во НАТО, Северна Македонија е побезбедна и постабилна;

62,8% од испитаниците се за членство на Северна Македонија во ЕУ. Иако овој процент е сè уште многу висок, видливи се јасни негативни трендови споредено со првите две децении од независноста;

Испитаниците имаат најпозитивни впечатоци за квалитетот на меѓусебните односи на Северна Македонија со Турција, со 71,6% позитивни оценки; со Србија, со 68,6% позитивни оценки и со Германија, со 64,3% позитивни оценки. Значајни 37,7% од испитаниците позитивно го оценуваат квалитетот и на македонско-грчките билатерални односи. Исто така, 58,5% од испитаниците имаат позитивно мислење за билатералните односи на Северна Македонија со САД и 57% го имаат истиот став за билатералните односи на нашата држава со Албанија. Најдолу на скалата, пак, се Русија и Бугарија, за кои 59,3%, односно 52,5% од испитаниците сметаат дека имаат лоши билатерални односи со Северна Македонија;

50,4% од испитаниците сметаат дека руската воена агресија врз Украина е неоправдана и неприфатлива, додека 26,2% сметаат дека е оправдана и прифатлива, што претставува сооднос од 2:1 во однос на првата група;

65,7% од испитаниците го поддржуваат проектот „Отворен Балкан“, додека 15% не го поддржуваат, што значи дека за 50,7% е поголем бројот на испитаниците што ја поддржуваат оваа форма на поблиска соработка помеѓу Северна Македонија, Албанија и Србија;

На прашањето кога сметате дека Северна Македонија ќе се зачлени во ЕУ, 28% од испитаниците изјавиле дека тоа нема да се случи никогаш, што претставува најбројната група, додека 23,7% својот песимизам го манифестирале преку одговорот дека не знаат кога ќе се случи тоа, односно дека немаат одговор. Наспроти овие групи се наоѓаат пооптимистичките испитаници. Така, 7,4% изјавиле дека членството на државата во ЕУ ќе се случи за 20 и повеќе години, 10,4% за 10-20 години, 15,5% за 10 години и 13% за 5 години. Од одговорите на испитаниците, видлив е длабок песимизам за членството на Северна Македонија во ЕУ, како и за брзината на остварувањето на оваа стратешка цел. Надминувањето на билатералните пречки и отворањето на една јасна перспектива за динамична интеграција на Северна Македонија, без дополнителен застој, извесно е дека ќе резултира и со коригирање на впечатоците на граѓаните во позитивна смисла во однос на самата Унија, како и во однос на времето на нашето зачленување.

БИБЛИОГРАФИЈА

1. Александар Спасеновски, Васко Наумовски и Јован Андоновски „30 години независност (Анализа и истражување на јавното мислење)“, Фондација Конрад Аденауер и Институт за општествени истражувања МК-91, септември 2021.
2. Документарен филм: „30 години државност, Уставот - темел на иднината“, Фондација Конрад Аденауер Скопје, ноември 2021 година. URL: [youtube.com/watch?v=0GHBvWGKkUA&t=1860s](https://www.youtube.com/watch?v=0GHBvWGKkUA&t=1860s).
3. Декларација за меѓународно признавање на Република Македонија, Собрание на Република Македонија, бр.: 08-5099, 19.12.1991.
4. Васко Наумовски, Александар Спасеновски, Јован Андоновски „Република Македонија и Сојузна Република Германија – 25 години дипломатски односи“, Фондација Конрад Аденауер и Институт за општествени истражувања МК-91, октомври 2018.
5. Устав на Република Македонија, „Службен Весник на Република Македонија“, г.: XLVII, бр.: 52, Скопје, 1991, стр.: 805-815.
6. Закон за одбрана, „Службен весник на Република Македонија“, бр.: 8, Скопје, 1992.
7. Одлука за прогласување на Амандманите LVII - LXXXI на Уставот на Социјалистичка Република Македонија, Амандмани на Уставот на Социјалистичка Република Македонија, Службен весник на Социјалистичка Република Македонија, год.: XLVI, бр.: 28, Скопје, 21.9.1990, стр.: 506-511.
8. Декларација за сувереност на Социјалистичка Република Македонија, Собрание на Социјалистичка Република Македонија, бр.: 08-220-1.
9. Одлука за прогласување на амандманите LXXXII до LXXXV на Уставот на Социјалистичка Република Македонија, Амандмани на Уставот на Социјалистичка Република Македонија, Службен весник на Република Македонија, год.: XLVII, бр.: 27, Скопје, 11.6.1991, стр.: 357.
10. Декларација по повод плебисцитарно изразената волја на граѓаните за суверена и самостојна македонска држава Македонија, Собрание на Република Македонија, бр.: 08-3786, 17.9.1991.
11. Декларација за меѓународно признавање на Република Македонија, Собрание на Република Македонија, бр.: 08-5099, 19.12.1991.